

Голас Радзімы

№ 50 (1465)
16 снежня 1976 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 2 кап.
Год выдання 21-ы

Высокімі, «адкрытымі» галасамі спяваюць нашы «Песняры» — гэтую манеру яны перанялі ў свайго народа, мастацтва якога стала крыніцай натхнення і творчасці для ансамбля.
НА ЗДЫМКУ: «Песняры» сярод удзельніц самадзейнага фальклорнага ансамбля «Лявоніха» Бярэзінскага раёна. [Аб «Песнярах» друкуецца нарыс на 7-й стар.]
Фота Ю. ІВАНОВА.

БЕЛАРУСКАМУ селяніну язык патрэбен толькі два разы ў год: на каляды і на вялікдзень. Паеўшы ў гэтыя дні мяса, ён можа языком аблізацца. А што датычыць размовы, то мужчына абыходзіцца і без языка — жонка за яго што хочаш насакоча.

З гэтым гумарам пісаў калісьці пра беднасць беларусаў наш вядомы празаік Ядвігін Ш. Пісаў праўдзіва, бо так і было ў той даўні час — сяляне елі мяса толькі на вялікія святы. І калі ў хаце здараўся госьць, калі прыходзілася запрашаць яго да стала, то найлепшым пачастункам была яешня. Ставячы яе перад гасцем, гаспадыня сардэчна і сціпла гаварыла: «Частуйцеся! Чым хата багата, тым і рада».

У словах гэтых адчувалася і

Чым хата багата...

гасціннасць, і шчырасць, і добраазначыласць гаспадароў. І далікатнае пачуццё прабацэння: маўляў, частуюм вас, чым маем, а чаго няма, таго, даруецца, няма.

Тады, як кажуць, «за цара», калі Ядвігін Ш. сумна жартаваў аб незайздроснай долі беларусаў, а пазней і «за польскім часам», у хаце селяніна не заўсёды ляжаў хлеб пад абрусам. Землякі нашы са старэйшых добра помняць, што і ў гасці людзі адзін да аднаго не часта

хадзілі. Не забыліся яны, мусіць, і аб тых выпадках, калі гаспадыня, сустракаючы гасця, прыдумвала нейкую прычыну і выходзіла з хаты, каб пазычыць у суседзяў акраец хлеба ці фунт сала. Бо нельга не пачаставаць гасця, не прывеціць яго ад душы. Паскупіцца, дрэнна прыняць — перад людзьмі сорам! Да стала таго, дзе сядзеў госьць, не падпускалі нават дзяцей, якія зыркалі галоднымі вачамі. Пачаставаць чалавека ўсім, чым хата багата, прыняць

яго з найвялікшай цеплынёй — знешне гэта традыцыйная гасціннасць, а па сутнасці сваёй — адна з істотных рысаў нацыянальнага характару беларусаў, што сведчыць аб іх глыбокай чалавечай дабраце.

А чым жа сёння багата беларуская хата? Як выглядае застолле ў нашы дні?

Калі праўду кажуць, што чалавеку карысна глядзець на сябе вачыма іншых людзей, то апраўданым будзе погляд на гэту асаблівасць нашага жыцця

таксама з боку іншых. Суаічыннікі з-за рубяжа — вядома, не чужыя людзі, але яны ўжо дзесяткі год жывуць ва ўмовах іншаземнага быту, яны прызвычаліся да чужых традыцый. Таму цікава, што думаюць пра беларускае застолле яны?

Прыём гасцей або ўсенароднае свята, вяселле ці хрэсьбіны ў доме сучаснага беларуса робяць надзвычай вялікае ўражанне на нашых землякоў. Апынуўшыся сярод шматлікай радні, сяброў і нават незнамых людзей, седзячы разам з імі за накрытым сталом, яны міжволі ўспамінаюць той даўні час, калі селяніну «не патрэбен быў язык», і адзначаюць багацце, высокі дабрабыт гаспадароў, іх шчырую гасціннасць. «Сёлета мне пашчасціла пагуляць на вяселлі ў Шарашове і [Заканчэнне на 3-й стар.]

ВЫСОКІ УРАДЖАЙ — ЗАКАНАМЕРНЫ ПОСПЕХ КАЛГАСНАЙ СІСТЭМЫ

[«Хлеб і людзі»]

стар. 2

ЯК ЗНАЙСЦІ РАБОТУ!

[«Бюро па працаўладкаванні і інфармацыі насельніцтва»]

стар. 4.

ГАСПАДЫНІ ЗЯМЛІ ДОБРАЙ, ШЧОДРАЙ, ТАЛЕНАВІТАЙ

[«Сёстры»]

стар. 6

ХЛЕБ И ЛЮДИ

«В этом году весна оказалась поздней, а лето холоднее обычного, — говорил, выступая в Алма-Ате, Генеральный секретарь ЦК КПСС Леонид Брежнев. — Однако урожай зерновых, сахарной свеклы, подсолнечника, хлопка... ожидается неплохой.

...Радуют намолоты. Они свидетельствуют о том, что страна в текущем году будет с хлебом».

Это заявление Леонида Брежнева вызвало оживленные отклики в мировой печати. Объективные наблюдатели считают, что итоги сезона — закономерный результат перемен, которые происходят сейчас в советском сельском хозяйстве.

Не обошлось, однако, и без комментариев, не меняющихся десятилетиями: хороший урожай — дар природы, плохой — повинна колхозная система.

ЛЮДСКОЕ ГОРЕ НЕ СТАРЕЕТ

Многие западные комментаторы говорят: до революции Россия продавала хлеб, теперь — покупает. Да, Россия продавала хлеб и продавала немало. Например, в 1911 году, когда голодало 30 миллионов человек. Лишняя их куска хлеба, помещики экспортировали зерно. Чтобы покупить, поиграть в рулетку... Русских дворян знавали во многих злых местах Европы.

Засушливые годы, к сожалению, часто гостят в календаре русского крестьянина. До революции такие годы называли «морowymi». Голод густо ставил на кладбищах свежие кресты и... обогащал спекулянтов.

Людское горе не стареет: до сих пор наши деды и прадеды, те, кому за восемьдесят, помнят, как оплакивали детей, умерших от голода.

Недлгие вспомнить сейчас и о событиях недавних, почти вчерашних. О засухах 1972 и 1975 годов — самых жестоких для страны за последнее столетие. Максимально мобилизовав внутренние резервы и сделав закупки за рубежом, Советский Союз — это своего рода экономический феномен — не повышал цены на продукты питания на внутреннем рынке. Их индекс сейчас на 0,7 пункта ниже, чем в 1965 году, и на 0,4 пункта ниже против 1970 года.

Несмотря на две засухи, продолжала выполняться программа повышения благосостояния народа. Зарботная плата рабочих и служащих в 9-й пятилетке возросла на 20 процентов, а оплата труда крестьян — на 25 процентов. В условиях стабильности цен люди имеют возможность полностью реализовать тот выигрыш, который они получают в результате роста своих денежных доходов.

В царской России всем трудящимся жилось нелегко, но особенно тяжело была крестьянская доля. Любые капризы природы, рыночная конъюнктура выбивали земледельца из колеи, вели к разорению.

ПОТРЕБЛЕНИЕ ОСНОВНЫХ ПРОДУКТОВ ПИТАНИЯ (НА ДУШУ НАСЕЛЕНИЯ В ГОД; кг)

	1913*)	1965	1970	1975
Мясо и мясные продукты	29	41	48	58
Молоко и молочные продукты	154	251	307	315
Яйца, штук	48	124	159	215
Сахар	8,1	34,2	38,8	40,8
Хлебопродукты	200	156	149	142

В царской России в 1909—1913 годах в среднем на душу населения производилось примерно 450 кг зерна, в СССР — в 1971—1975 гг. — 711 кг. Дореволюционная Россия хлеб продавала, СССР — покупает.

КРЕСТЬЯНСКИЙ ТРУД: ПРЕСТИЖ И ПЕРСПЕКТИВА

Как «Летучим голландцем» пугают моряков, так и западная печать вот уже почти 50 лет страшит своих читателей, прежде всего фермеров и крестьян, советским колхозом. Число идеологических постулатов велико, но «ассортимент» их почти не меняется: отсутствие материальной заинтересованности, недостаточная эффективность, низкая производительность и другие «смертные грехи», которых намного больше семи библейских. В словесном споре, однако, вопреки правилу истина не рождается. Она не в словесной перепалке, а в цифрах — в статистике.

За годы Советской власти реальные доходы крестьян возросли более чем в 13 раз. Уже свыше половины сельского населения имеет высшее и среднее образование. Сейчас в основном завершён переход ко всеобщему среднему образованию: теперь дети — и в городе и в деревне — получают как минимум образование в объеме школы-десятилетки.

В корне меняются и условия труда крестьянина: по насыщенности техникой, по энергооборуженности он становится равно-

видностью труда индустриального. На начало нынешнего года в сельском хозяйстве СССР насчитывалось 2,4 миллиона тракторов, свыше 1,4 миллиона грузовиков, 690 тысяч зерноуборочных комбайнов. В 1928 году, накануне создания колхозов, в деревне было 27 тысяч тракторов, 2 (два!) комбайна, 700 автомобилей.

Управление техникой — вот чем теперь в основном занят сельский житель. Центральной фигурой в поле и на ферме стал механизатор. Это не только профессия. Это иной склад личности, иной уровень образования, иные заработки, которые не меньше, чем у высококвалифицированных промышленных рабочих.

Дело, однако, не только в заработках: повышается престижность сельского труда. Имена лучших земледельцев, мастеров высоких урожаев, животноводов столь же всенародно известны, как и имена популярных актеров, музыкантов, писателей.

Хлеб дается нелегко и американскому фермеру, и французскому крестьянину, и японскому рисоводу. Но особо трудно дается он советскому крестьянину: две трети посевов находится в зонах рискованного земледелия, оптимальную норму осадков имеет только один процент пашни. Суровая зима часто губит посевы озимых, в засуху неделями и месяцами ярится в небе солнце, выжигая все на корню.

Когда во Франкфурте-на-Майне количество осадков за первую половину 1976 года не поднялось до 110 мм, гамбургский «Шпигель» опубликовал статью с броско-кричащим заголовком «Континент поджаривается заживо». Правда, журнал запаматовал, что Европа легла от Атлантики до Урала и океан тепла и влаги Гольфстрима не достигает ее восточных границ. Советское Поволжье и Предуралье из 75 лет XX века «поджаривались» более 30 раз.

В европейскую жару 1976 года поля британских и французских земледельцев выгорали так же, как посевы советских колхозов в прошлогоднюю засуху. И хотя они «горят» у нас намного чаще (дважды только за последнее пятилетие), цены в СССР остаются стабильными, налоги не растут, а снижаются, колхозники не разоряются — их заработки даже в 1975 году выросли на 3 процента.

Климат люди регулировать еще не научились и, видимо, научатся нескоро. Поэтому в СССР производство сельскохозяйственной продукции требует по сравнению с западными странами и больших затрат труда и больших капиталовложений. Нарастающая инвестиция, используя новейшие достижения науки, СССР рассчитывает в будущем, самом недалеком, смягчить капризы природы, в перспективе — свести их до минимума.

В 10-й пятилетке капитальные вложения в сельское хозяйство составят 172 миллиарда рублей, почти каждый третий рубль от общей суммы вложений. Это главный отраслевой сдвиг советской экономики. Он начался еще в 1965 году, после мартовского Пленума ЦК КПСС, разработавшего долговременную аграрную стратегию. Подлинными ее авторами были тысячи и тысячи наиболее опытных крестьян и работников совхозов. Именно их достижения, их умение растить хлеб и разводять скот в сложных условиях позволяют выбирать оптимальные критерии и ориентиры роста.

Капиталовложения не сразу дают отдачу. Но советское общество получает и во всевозрастающем объеме будет получать отдачу от инвестиций в человека. Они всегда опережали иные вложения, особенно на селе. За годы Советской власти расходы общества на бесплатную медицинскую помощь, бесплатное образование и другие виды социальных затрат на крестьянина и его семью возросли в 50 раз!

Конечно, наше село еще отличается от города, и отличается в худшую сторону. Но разрыв этот быстро сокращается: телевизор, легковые автомобили, холодильники и других товаров длительного пользования на селе — пропорционально населению — покупают не меньше, чем в городе. Конечно, в развитии советской деревни много проблем, подчас очень острых. Еще не каждая крестьянская семья живет так, как того бы хотелось. Но как бы там ни было, именно колхозный строй избавил крестьянина от голода, нищеты, унижения его человеческого достоинства.

Магистральный путь развития советского сельского хозяйства — концентрация и специализация производства. По сути дела, это «вторая коллективизация» в СССР: колхозы и совхозы объединяют свои финансовые, материальные и трудовые ресурсы, создавая современные агропромышленные комплексы по производству мяса, молока и другой продукции.

Первой это, как и положено, оценила молодежь. Выпускники средних школ охотно идут работать механизаторами, наладчиками оборудования, животноводами. Они знают, что их труд нужен, что он получит высокую оценку, что у каждого из них имеется перспектива роста, что им есть куда учиться, развлекаться, отдыхать, т. е. свободного времени столько же, сколько в городе.

Геннадий ПИСАРЕВСКИЙ.

АПН.

ДРУГОЕ РЭЧЫШЧА ГАЗАВАЙ АРТЭРЫ

Звыш трохсот кіламетраў труб укладзена ў другую нітку магістральнага газавода, які перасячэ Беларусь з паўночнага ўсходу на паўднёвы захад і праз паўночна-заходнія раёны Украіны падыдзе да заходняй граніцы СССР. Гэта траса стане працягам буйнейшай газавай артэрыі краіны, якая бярэ свой пачатак з урэнгойскай групы месцанараджэнняў, што ў Цюменскай вобласці.

Новая магістраль пракладаецца паралельна з ужо дзеючай падземнай транспартнай сістэмай Гаржок — Мінск — Івацэвічы і будзе роўная ёй па магутнасці. Гэта буйнейшая будоўля дзесятай пяцігодкі на тэрыторыі рэспублікі будзе завершана ў рэкордна шчыльня тэрміны — за два гады.

Поўным ходам ідуць работы на ўчастках трасы Орша — Талачыні, Крупкі — Смалявічы, Мінск — Баранавічы, Івацэвічы — Маграны.

Будаўнікі, якія вядуць магістраль, пераадольваюць вялікія прыродныя цяжкасці. Газавод «пярыйдзе» рэкі Бярэзіну, Нёман, Шчару, меліярацыйныя каналы, балоты.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ●

Чатыры гады назад з адзнакай скончыла Аліна Стаселька Віцебскае тэхнічнае вучылішча, якое рыхтуе павароў і кандытараў, і прышла працаваць у сталовую. Цяпер яна — выдатны кулінар.

НА ЗДЫМКУ: Аліна СТАСЕЛКА.
Фота А. ЦАРЛЮКЕВІЧА.

УПЕРШЫНІЮ ў СТАНКАБУДАВАННІ

Гомельскі завод «Гідрапрывод» першым у станкабудаванні краіны ўкараніў алмазнае занігаванне — чыставую аддзелачную апрацоўку ўнутраных адтулін асабліва дакладных дэталей. Раней гэты працэс выконваўся ручной і механічнай прыцёркай.

Прымяненне новага метаду дазваляе павялічыць прадукцыйнасць працы ў 2—5 разоў, у сотні разоў павышае стойкасць інструменту, забяспечвае атрыманне бездэфектнай паверхні дэталей.

Украенне навінкі прынесла прадпрыемству велізарную выгаду. Ліквідаваны цяжкі працэс ручной прыцёркі, на якім было занята сорак чалавек. Цяпер гэтую работу выконваюць дзесяць рабочых-аператараў. Эканамічная эфектыўнасць перавысіла мільён рублёў.

МЕДАЛЬ СНЕГААЧЫШЧАЛЬНІКУ

Машыны з эмблемай мінскага завода «Удар-

З пачатку года з Мікашэвіцкага кар'ера адпраўлена на перапрацоўку звыш 700 тысяч тон граніту.

НА ЗДЫМКУ: у кар'еры камбіната «Мікашэвічы».
Фота У. ЛУПЕЙКІ.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ●

нік» можна сустрэць на Крайняй Поўначы, поўдні і Далёкім Усходзе краіны. Яны незаменныя пры будове і рамонтах электрычнай і тэлефонна-тэлеграфнай сеткі, пры ачысццы ад снегу ўзлётна-пасадачных палос аэрадромаў і аўтагас, пры будаўніцтве дарожных, мантажных і такелажных работах, у сельскай гаспадарцы.

Аэрадромны снегаачышчальнік завода «Ударнік» летась на Лейпцыгскім кірмашы атрымаў залаты медаль. Яго прадукцыйнасць у паўтара раза перавышае сваіх папярэднікаў.

ЗБОЖЖАСКЛАД З КАРДОНУ

У калгас «Савецкая Беларусь» Камянецкага раёна, што на Брэстчыне, спецыяльны аўтапоезд даставіў незвычайны груз — збожжасклад з гафрыраванага кардону. Гэта арыгінальнае памяшканне ўпершыню ў краіне сканструявалі беларускія вучоныя. Выраблена яно на Светлагорскім цэлюлознакардонным камбінаце. Плошча збожжасклада ў разгорнутым выглядзе каля дзвюх тысяч квадратных метраў. Бригада будаўнікоў зможа зманціраваць яго за адны суткі.

ВОЗЕРА ДРУЖБЫ

Моцная дружба звязвае працаўнікоў дзвюх суседніх гаспадарак — калгаса «За Радзіму» Воранаўскага раёна і саўгаса «Версяка» Шальчынскага раёна Літоўскай ССР. Яны спаборнічаюць, дапамагаюць адзін другому.

Цяпер прыродная граніца паміж гаспадаркамі праходзіць па безыменнай рачульцы, у пойме якой растуць толькі кусты ды асака. Але нядаўна суседзі вырашылі стварыць тут возера з лясотрам вады ў восемдзесят гектараў.

Будоўля разгорнецца ў наступным годзе, яе будуць весці літоўскія меліяратары. Штучны вадэём адводзіцца пад зону адпачынку для працаўнікоў абедзвюх гаспадарак. У будучага возера ўжо ёсць назва — Дружба.

ВОЛАТЫ НАБІРАЮЦЬ СІЛУ

Тры тony дадаткова сталі ўмяшчаць мадэрнізаваныя 27-тонныя машыны, доследныя ўзоры якіх выпушчаны на Беларускай аўтамабільнай заводзе. Яны адпраўлены на буйнейшы ў краіне Саткінскі аэбаставы камбінат на Урале, у кар'ерах якога пройдуць дзяржаўныя выпрабаванні.

Новыя самазвалы ў хуткім часе прыйдуць на змену 27-тонным машынам — адным з лепшых у свеце, якія шырока выкарыстоўваюцца пры здабычы адкрытым спосабам каменнага вугалю, каларовых металаў, алмазаў, на будаўніцтве буйнейшых гідраэлектрастанцый, пры малі ўдзел у будоўлях стагоддзя — у перакрыці вялікіх рэк Енісея, Ангара, Ніла. За дзесяць з лішнім гадоў выпуску гэтых машын тэрмін іх службы павялічаны без карэньных канструктыўных змен у 1,5 раза. 32 краіны купляюць жодзінскія самазвалы.

У апошні час канструктары знайшлі адносна недарагі спосаб значнага павялічэння магутнасці рухавіка. Удасканаленыя матары маюць магутнасць у 420 конскіх сіл і ставяцца на самазвалах грузпадымальнасцю 30 тон. Канструктары ўдаканалі сістэму перадачы энергіі ад рухавіка да колаў, што дало значную эканомію магутнасці.

Гэтыя самазвалы паспяхова прайшлі заводскія выпрабаванні, паказалі сябе высокапрадукцыйнымі, надзейнымі ў эксплуатацыі і даўгавечнымі машынамі. Яны прайшлі да капітальнага рамонту больш як 130 тысяч кіламетраў.

Аўтамабілебудаўнікі прыступілі да стварэння на базе саркатонных самазвалаў машын грузпадымальнасцю 45 тон. Выпуск такіх вялікагрузных самазвалаў будзе хутка павялічвацца.

ЭЛЕКТРОННЫ

МОЗГ

ВЫТВОРЧАСЦІ

Усё шырэй украняецца ў вытворчасць кібернетыка. Складаныя матэматычныя машыны дапамагаюць людзям кіраваць працэсамі з вялікай дакладнасцю, што змяншае затраты, паліпшае якасць прадукцыі, зніжае яе сабекошт.

Мінскі цэнтральны навукова-даследчы інстытут арганізацыі і тэхнікі кіравання, заснаваны пятнаццаць гадоў назад, займаецца распрацоўкай і ўкараненнем аўтаматызаваных сістэм кіравання (АСК) для прадпрыемстваў машына- і станка-

будавання краіны. Некаторыя сістэмы, распрацаваныя беларускім інстытутам, купляюць краіны СЭУ.

НА ЗДЫМКАХ: у гэтым будынку размешчаны інстытут; наладка і адпрацоўка АСК на галоўным дыспет-

чарскім пульце мінскага аўтазавода; АСК апошняга серыі распрацоўваюцца на электронна-вылічальных машынах трэцяга пакалення; праграміст — самая распаўсюджаная спецыяльнасць у інстытуце.

Фота В. ЖЫЛІНА.

з усіх куткоў рэспублікі

УТУЛЬНА Ў ВЕДРЫЧЫ

Бываючы ў вёсцы Ведрыч Рэчыцкага раёна, я кожны раз звяртаю ўвагу на новабудоўлі. Яны ўсюды ўпрыгожылі гэтую калісці глухую палескую вёску. Цэнтральная частка яе нагадвае спраўданы гарадок. Яго ўтвараюць двухпавярховыя адміністрацыйны будынак, аддзеланы керамічнай пліткай, і такога ж памеру гандлёвы цэнтр. У ім размесціліся прамтаварны, прадуктовы і кніжны магазіны, а таксама сталовая і кафэ. Непадальк — сярэдняя школа і васьмікватэрныя жылыя дамы рабочых мясцовага плеззавода.

Вяскоўцы задаволены сваімі кватэрамі, дзе ёсць усе выгоды. Увогуле, тут многае робіцца для таго, каб наблізіць быт сельскіх працаўнікоў да быту гараджан. Вуліцы вёскі амаль усе заасфаль-

таваны, уздоўж высаджана шмат дрэў, разбіты кветнікі.

Хутка ў Ведрычы адкрыецца новы Дом культуры з кіназалам на 300 месц, бібліятэкай, пакоямі для рэпетыцый калектыву мастацкай самадзейнасці. Абсталёўваецца ў вёсцы і музей баявой і працоўнай славы.

На пытанне, якія перспектывы вёскі, адказаў кіраўнік будаўнікоў В. Лагута:

— Намечана ў будучым годзе ўзвесці дзіцячы сад на 140 месц і васьмікватэрны жылы дом, распачаць будаўніцтва сучаснага Дома быту. Адначасова будзем добраўпарадкоўваць вёску. У прыватнасці, зроблены заказ на монументальны помнік У. І. Леніну і некалькі скульптур, якія ўстанавім каля адміністрацыйнага будынка і Дома культуры. Тут жа будзе фантан. А ў мясцовым парку плануем выкапаць штучнае возера.

А. МІЦКЕВІЧ.

1000 КАНЦЭРТАЎ

Пры культурна-асветных установах Жыткавіцкага раёна працуе 320 гурткоў мастацкай самадзейнасці, якія аб'ядноўваюць больш трох тысяч чалавек — аматараў песні, музыкі і танца.

Толькі сёлета самадзейныя артысты далі ўжо на сельніцтва больш як тысячу канцэртаў.

Высокім выканаўчым май-

стэрствам вызначаюцца тураўскія народны хор і народны танцавальны ансамбль, калектыву раённага Дома культуры, харэаграфічная група Буразіскага сельскага дома культуры. У рэпертуарах канцэртаў шырокае месца адводзіцца беларускім народным песням, танцам, музыцы.

І. НОВІКАЎ.

ЧЫМ ХАТА БАГАТА...

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

ў Камянцы, — піша У. Гаўрычкі з Канады, які ўвосень пабываў на Бацькаўшчыне. — Была вялікая радасць бачыць, як культурна і весела гуляюць людзі. А як багата! Вясельле зрабіла на мяне такое ўражанне, так узрушыла, што я не стрымаўся і заплакаў. Пра тое вясельле, здаецца, можна было б напісаць цэлую кнігу.

Такія ж выказванні Е. Сітнікавай са Злучаных Штатаў, У. Хільчука з Канады, А. Зялёнага з Заходняй Германіі і многіх іншых — усе яны ўзрушаны гасціннасцю і дастаткам у беларускай хаце.

Вядома, аднак, што матэрыяльны дабрабыт — справа вельмі важная, але ён яшчэ не ўсё гаворыць пра жыццё людзей. У ім мы бачым толькі тое, чым хата багата. А чым яна рада? Радасць жа — у супольнасці, у сяброўстве, у калектывізме. Успомніце, калі ласка: калі да беларускага рабочага ці калгасніка з-за мяжы прыязджае госьць, то да стала збіраюцца і родзічы, і суседзі, і сябры, і проста знаёмыя людзі. Вяселіца, весці бяседы — дык толькі сумесна і разам, бо мая радасць — наша агульная радасць. Не цяжка здагадацца, што ў такой традыцыі, у такой манеры праяўляецца духоўная блізкасць людзей, агульнасць іх інтарэсаў, інтуітыўная патрэбнасць зблізіцца і з'яднацца. Традыцыя гэта ў сваёй аснове — славянская, беларуская, але ў сучасным выглядзе яна — савецкая, таму што старажытны гуманістычны характар гасціннасці ўзбагаціўся такімі новымі рысамі савецкага ладу жыцця, як таварыскасць, калектывізм, інтэрнацыяналізм.

Хочацца звярнуць увагу чытача вольна на што.

У кожнага народа ёсць свае добрыя традыцыі, усе на свеце людзі імкнуцца да самых светлых ідэалаў. Важна, аднак, які ў краіне сацыяльны лад. Ён накладвае адбітак на паводзіны, звычкі, узаемаадносінны людзей. Мы не збіраемся і не хочам ганіць усё чужое, бо разумеем: мы жывём так, іншыя — інакш. Але калі мы, савецкія людзі, назіраем жыццё на Захадзе, то непазбежна робім параўнанні. Зрабіла сваё параўнанне і савецкая грамадзянка Марыя Клюкас, якая перасялілася ў ФРГ, не здолела там жыць і нядаўна вярнулася назад.

Для гэтай жанчыны самым страшным здалося адзіноцтва сярод людзей. «У нас жа як? — гаварыла яна. — Таварыш па рабоце ці знаёмы зайшоў — яго не адпускаць, каб не прывеціць, не пачаставаць. У выхадны ці на свята збіраюцца, бывае, па 10—15 чалавек — родзічы або сябры. І кожны стараецца ў сябе сабраць, пачаставаць. А там інакш. Ніхто адзін другога на чашку кавы не запрасіць. А калі і здарыцца такое, то расплачваюцца адзін з адным. Для нас гэта было дзіка. Потым зразумелі: не людзі вінаваты, жыццё такое».

І праўда, такое жыццё. Не беднае — немцы ў Заходняй Германіі жывуць у добрым матэрыяльным дастатку. Але ўбогае духоўна, таму што там пануе індывідуалізм.

Наша беларускае застолле яскрава адлюстроўвае многія бакі народнага жыцця. Немагчыма, напрыклад, уявіць, каб госьць дастаў з кашалька некалькі рублёў і расплаціўся з гаспадыняй — большай крыўды для яе нельга нават прыдумаць. Калі ты госьць у нашым доме — выкінь з галавы свае

сумныя думкі, пі, еш і разам з намі весяліся. А весялосць — гэта перш за ўсё песні, нашы харошыя беларускія, рускія, украінскія песні... У горадзе і ў вёсцы, у нядзелю днём ці сярод тыдня вечарам праходзіць на вуліцы можа пачуць з расчыненага акна «Касіў Ясь канюшыну» і «Подмосковные вечера», «Зорку Венеру» і «Степь да степь кругом», «Калінку» і «Реве та стогне Дніпр шырокий». Беларусы спяваюць па-руску... Беларусы ў час застолля, як і ў час працы, нярэдка і гавораць між сабой па-руску. Такія песні і размовы адбываюцца ў абставінах, калі чалавек адчувае сябе вольна і раскаявана, калі пад промнямі святочнай весялосці наскрозь свеціцца яго душа. Песні тыя, варты заўважыць, і з'яўляюцца найлепшым абвясненнем паклёпу нашых ворагаў аб нейкай там нібыта прымусавай русіфікацыі беларусаў.

Застолле наша, калі ўважліва да яго прыгледзецца, можна параўнаць са своеасаблівым індэкстарам культуры. Вазьміце адрэзак часу ў якіх 20—40 гадоў, успомніце, напрыклад, вяселле тады і паглядзіце на цяперашняе — вы абвяскова адзначыце зараз у людзей лепшыя манеры, далікатнасць, большую акуратнасць, лепшыя густы — усё тое, што сведчыць аб вялікім культурным развіцці народа за гады Савецкай улады.

Сказанае вядома тым нашым суайчыннікам, якія гасцілі ў Беларусі. А тых, каму яшчэ не дэвалюся наведаць родны край, мы запрашаем у госьці. Прыязджайце, сябры, мы прыем вас па даўняму беларускаму звычайу: чым хата багата, тым і рада. Вы пераканаецеся, што хата наша стала больш радаснай і багатай.

ДЭМАКРАТЫЯ: ІДЭАЛЫ І РЭЧАІСНАСЦЬ

БУДУЦЬ ЗМЭНЫ

Я разумею так: сацыялістычная дэмакратыя — для простых людзей, для працоўных, а буржуазная — для багачаў.

У Італіі большасць рабочых і сялян — людзі мала-

пісьменныя. Ім цяжка часам разабрацца ў складаных пытаннях эканамічнага і сацыяльнага жыцця краіны, многія нават не ведаюць сваіх правоў. А буржуазія карыстаецца гэтым. Па радыё і тэлебачанні спрытныя каментатары дэмагагічна гавораць аб дэмакратыі. На самай жа справе для працоўных, для паляпшэння іх жыцця нічога не робіцца. Ва ўрадзе ўвесь час, здаецца, адбы-

ваюцца нейкія змены, але ўлада як была, так і застаецца ў руках капіталістаў. І як жа яны занепакоіліся, калі камуністы ледзь не сталі кіруючай партыяй у Італіі. Але буржуазная дэмакратыя зрабіла сваю справу, і сёння ўлада ў краіне, як і раней, у багатых.

Але я веру — змены будуць.

Л. МАЛЕВА.

Італія.

ПРАВА, БЕЗ ЯКОГА НЯМА СВАБОДЫ

Для таго, каб жыць, утрымліваць сябе, сваіх дзяцей, чалавек павінен працаваць. Вось чаму сярод іншых правоў, якія запісаны ў канстытуцыях розных краін, я лічу самым асноўным права на працу. Без яго не можа быць ніякай свабоды.

Але запісаць у канстытуцыю — «кожны грамадзянін мае права на працу», — яшчэ не значыць карыстацца ім. Трэба забяспечыць яго эканамічна. Толькі тады яно стане рэальным.

Нядаўна я вярнуўся з краіны, дзе ў газетах, на дошках аб'яў мне часта сустракаліся словы «вас запрашаюць на працу». Гэта краіна — мая Радзіма, Савецкі Саюз. Я бачыў маладых хлопцаў, якія толькі закончылі школу і шукалі працу па душы. І яны ўспэўны, што савецкая дзяржава абавязкова забяспечыць іх работай.

У амерыканскай канстыту-

цыі ёсць прыгожыя словы аб праве чалавека на «жыццё, свабоду і імкненне да шчасця». Але ж беспрацоўе — не толькі матэрыяльная трагедыя мільёнаў людзей. Гэта перш за ўсё трагедыя маральная. Чалавек не можа рэалізаваць свае здольнасці, сцвердзіць сябе ў грамадстве. Хіба гэта не страшна. Для многіх у Злучаных Штатах беспрацоўе — не толькі эканомія, адмаўленне ад добрага харчавання, пратэрміноўка закладных, але і страта ўпэўненасці ў сабе, сямейныя трагедыі...

За апошнія чатыры гады Амерыка так і не змагла выбрацца з балота інфляцыі і звязаных з ёй беспрацоўя, расавых праблем, росту злачыннасці.

Цяпер паглядзім, што зробіць новы прэзідэнт. Некаторыя звязваюць з ім свае спадзяванні на лепшае. Але я не з такіх. Мне, праўда, не давялося атрымаць у свой час

вышэйшую адукацыю, маімі «універсітэтамі» было жыццё, запоўненае цяжкай працай. Я не вывучаў філасофію, палітэканомію. Але і без гэтага добра ведаю, што становішча рабочага чалавека залежыць не ад таго, хто сядзіць у Белым доме, а ад той сістэмы, у якой ён жыве. І капіталізм быў ён яшчэ больш жорсткім, калі б не Савецкі Саюз, калі б не сла яго прыкладу. Бо менавіта гэты прыклад дапамог у 30-я гады працоўным дабіцца ў Амерыцы многіх сацыяльных заваяў. Я добра памятаю тыя класавыя бітвы, у якіх прымалі ўдзел і мы, выхадцы з розных куткоў Расіі, Беларусі, Украіны. Нам тады даводзілася ў барацьбе заваёўваць хоць некаторыя з тых правоў і свабод, якімі ўжо многія дзесяцігоддзі карыстаюцца савецкія людзі.

А. ШАРЫКАЎ.

ЗША.

«ЕСЛИ ДЕНЕГ НЕТ...»

Простому амерыканцу очень нелегко воспользоваться многими из тех прав, которые ему «гарантирует» конституция США.

Право на труд. Экономический кризис — вас увольняют. Вы становитесь безработным. Есть, правда, в Америке благотворительные организации, которые за определенную плату могут помочь вам найти работу. Ну, а если у вас нет средств, чтобы оплатить эти услуги? Что ж, в таком случае оставайтесь свободным... от работы.

Право на образование. Если у вас или у ваших родителей есть деньги (а только

за годичное обучение в колледже надо платить около пяти тысяч долларов), вы можете воспользоваться этим правом.

Право на отдых. Можете в любой момент ехать на Багамские острова (необходимы, правда, те же условия, что и для осуществления права на образование).

Право избирать и быть избранным. А деньги у вас есть?

Право на материальное обеспечение в старости. Пенсию можно получать в 65 лет, если до этого вы регулярно вносили взносы на получение таковой.

Вот так здесь обстоят дела с правами и свободами граждан.

И я радуюсь, когда читаю газеты, полученные из Советского Союза.

В СССР создано «общество, свободное от страха перед кризисами, безработицей, свободное от социальных бедствий, ... общество людей равноправных в самом широком смысле слова, не знающих сословных, имущественных, расовых или иных подобных привилегий, общество, которое не только декларирует права человека, но и обеспечивает на деле возможность их использования».

Вот уже без малого шестьдесят лет Советский Союз своим примером подтверждает, что подлинная демократия невозможна без социализма, как и социализм невозможен без демократии. Эту истину постигли уже многие.

А. КРАШЕНИННИКОВ.

США.

29 бальніц і 11 лячэбных карпусоў узведзены ў нашай рэспубліцы за гады мінулай пяцігодкі. І сярод іх — комплекс будынкаў Мінскай абласной клінічнай бальніцы. Тут не толькі аказваюць медыцынскую дапамогу людзям, але і шырока вядуць навуковыя даследаванні. Ужо шмат гадоў Мінская абласная клінічная бальніца з'яўляецца асноўнай базай Беларускага дзяржаўнага інстытута ўдасканалення ўрачоў.

НА ЗДЫМКАХ: прафесар Г. МОХАРТ, які ўнёс значны ўклад у развіццё айчынай уралогіі (у цэнтры) са сваімі асістэнтамі.

Што? * Як? * Чаму?

Наташа Гарнашэвіч жыла з бацькамі ў Кастрычніцкім раёне Мінска. Працавала ў адным з бліжэйшых гастронамаў. Нядаўна дзяўчына выйшла замуж, і маладожоны атрымалі кватэру ў Першамайскім раёне горада. Наташа вырашыла пакінуць сваю ранейшую працу («толькі на дарогу штодзень траціла больш як гадзіну») і знайшці новую, але абавязкова звязаную з гандлем. І тады яна звярнулася ў

БЮРО ПА ПРАЦАЎЛАДКАВАННІ І ІНФАРМАЦЫІ НАСЕЛЬНІЦТВА

«У сакавіку мінулага года Клер атрымала дыплом юрыста. Шанцаў знайсці месца па спецыяльнасці ў яе родным Клермон-Феране практычна не было. Таму яна прыхала ў Парыж. З таго часу дзяўчына беспаспяхова шукае працу. Дзесяць месяцаў блуканняў, чаканняў, трывог, часам поўнай разгубленасці... У адзін з зімовых дзён дзяўчына ідзе ў Нацыянальнае агенцтва па найму...» Гэта — цытата з артыкула, апублікаванага ў французскай газеце «Монд». У ім расказваецца пра цяжкасці, з якімі сустрэлася Клер у агенцтве.

Розныя людзі, не зусім падобныя сітуацыі, але і ў тым і ў іншым выпадку жадаючыя знайсці працу звяртаюцца ў дзяржаўную арганізацыю, якая павінна ім дапамагчы.

Нашы чытачы, несумненна, ведаюць, што такое біржа працы. Калі не ім самім у страшныя гады «вялікай дэпрэсіі», то, магчыма, іх дзецям, унукам ужо ў наш час даводзілася прастойваць доўгія дні, тыдні, месяцы ў даўжэзных чэргах беспрацоўных, якія спадзяюцца атрымаць хоць якую-небудзь працу.

У штогадовых паведамленнях Цэнтральнага статыстычнага ўпраўлення СССР вось ужо амаль пяцьдзесят гадоў з'яўляецца радок, у якім няма ніводнай лічбы, але ён гаворыць значна больш, чым многія і многія лічбы: «У мінулым годзе, як і ў папярэднія гады, у краіне была забяспечана поўная занятасць». А штогод жа два-тры мільёны маладых людзей папаўняюць рады працаўнікоў краіны. І дзяржава таксама зацікаўлена, каб кожны чалавек, хай гэта навічок або той, хто хоча перамяніць працу, мог бы знайсці справу па душы як мага хутчэй.

«Менавіта гэтым мы і займаемся», — гаворыць загадчык Бюро па працаўладкаванні і інфармацыі насельніцтва горада Мінска У. Панкрат.

Такія бюро былі адкрыты чатыры гады назад у беларускай сталіцы, у абласных гарадах і буйных прамысловых цэнтрах рэспублікі. Асноўная іх мэта — упарадкаваць інфармацыю аб патрэбах прадпрыемстваў і арганізацый у рабочых і служачых, сканцэнтравана ў адным месцы працу па працаўладкаванні, стварыць зручнасці для насельніцтва ў падборы працы па спецыяльнасці.

У мінскае Бюро па працаўладкаванні і інфармацыі насельніцтва паступаюць паведамленні аб наяўнасці вольных рабочых месцаў і вакансій на прадпрыемствах і будоўлях горада. Гэтыя даныя, а таксама звесткі аб наведвальніках — пол, узрост, адукацыя, прафесія, працоўны стаж — праходзяць апрацоўку на электронна-вылічальнай машыне, аналізуюцца.

Каля трэці ўсіх, хто прыходзіць у бюро, складаюць людзі, якія шукаюць новую працу таму, што змянілі месца жыхарства (як, напрыклад, Наташа Гарнашэвіч). Бываюць і іншыя.

Мінск расце. І хоць знайсці працу можна было б і без дапамогі бюро па працаўладкаванні і інфармацыі (аб'явы «Па-трабуюцца на працу» можна сустрэць у газетах, на стэндах), людзі ўсё ж аддаюць перавагу будынку на вуліцы Пугачоўскай. Тут можна пазнаёміцца з вытрымкамі з працоўнага заканадаўства, правіламі афармлення на працу, а галоўнае атрымаць самую поўную і дакладную інфармацыю: якому прадпрыемству і якія спецыяльнасці патрэбны, умовы працы, магчымасці для адпачынку... На адным заводзе стаяць яшчэ станкі старых канструкцый, на другім — найноўшыя; такое прадпрыемства мае вячэрнія курсы павышэння кваліфікацыі, а на іншым такіх курсаў няма; недзе не хапае дзіцячых дашкольных устаноў, а вось на камвольным камбінаце вы можаце адразу ж уладкаваць свайго сына або дачку ў яслі. Гэтыя ўмовы і іншыя, вядома ж, уплываюць на выбар месца працы. І ў бюро наведвальніку дадуць не толькі інфармацыю, але і добрую параду.

У выніку — скарачаюцца тэрміны пошуку працы (калі раней на яго магло пайсці да трыццаці дзён, то сёння з дапамогай бюро гэта жыццёва важнае для чалавека пытанне вырашаецца вельмі хутка і эфектыўна), змяншаецца ўплыў стыхійнасці ў перамяшчэнні кадраў, паляпшаецца сістэма выкарыстання працоўных рэсурсаў.

А як жа наша знаёмая, Наташа? У адрозненне ад французжанкі Клер яна ў той жа дзень, калі звярнулася ў мінскае Бюро па працаўладкаванні і інфармацыі насельніцтва, атрымала некалькі прапаноў. І сёння працуе ў адным з гароднін-ных магазінаў мікрараёна Зялёны Луг.

Музею мемарыяльнага комплексу Брэсцкая крэпасць-герой — 20 гадоў. Каля 9 мільёнаў чалавек з розных куткоў краіны і замежжыя гасці наведвалі за гэты час яго залы, пазнаёміліся са шматлікімі матэрыяламі, якія расказваюць аб адной з самых гераічных старонак у летапісу гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. У фондзе музея — больш як 20 тысяч экспанатаў: дакументы і свяшчэнныя рэліквіі абароны цытадэлі над Бугам, карціны мастакоў і кнігі, якія расказваюць аб храбрасці і мужнасці, сіле савецкага патрыятызму. Хутка музей пераедзе ў новае, больш прасторнае памяшканне — у кальцавую казарму паміж Холмскімі і Цярэспальскімі варотамі, рэстаўрацыя якой заканчваецца.

НА ЗДЫМКУ: у адной з залаў музея.

Фота Э. КАБЯКА.

Rights and Freedoms in New Society

By Nikolai VITRUK, LLM.

Through the tremendous efforts of the Soviet people a developed socialist society — closely knit, stable and dynamic — has been created. Its greatest asset is the working person, and its greatest concern is his all-round and harmonious development. For the first time ever, socialism made humanism, freedom of the individual more than a phrase; it turned them into reality for millions of people. Gone are economic, political and national enslavement, wholesale poverty, cultural backwardness and illiteracy. The difference between physical and mental labour, between town and countryside is being eradicated. A new person and a qualitatively new socialist way of life have emerged.

This new way of life means public spirit and comradeship, the growing unity and friendship among the country's nations and nationalities, and the morale that gives us strength in work and in fighting for communist ideals. This is what makes a person socially optimistic and confident in the future. Our country's progress is accompanied by the steady rise in the Soviet people's well-being, better living and working conditions, better health protection, education, culture, all the things that go into making a new person and add to the socialist way of life.

Soviet society is a society of people equal in the broadest sense of the word; no one has special privileges because of belonging to a certain class, because of property status or race. Our society does not merely proclaim human rights, it guarantees them. Every Soviet person enjoys the social, economic, cultural, political and personal rights and freedoms codified in international declarations on human rights. But here they mean more because they are materially ensured. Nobody in the Soviet Union lives by exploiting other people. The wealth of the country belongs to the people. They themselves exercise power and run the affairs of society and the state. This is why the interests of the individual and of society blend.

The main rights (and duties) of Soviet citizens are set out in the Constitution adopted December 5, 1936. Soviet legislation has been greatly amended over the recent ten years. The new laws on labour, property and family relations, public education, health protection and many other areas attest to our fundamental policy of steadily expanding the rights of the individual. The 25th Congress of the CPSU referred to a new draft constitution which will reflect the gains of socialism and show the ways of attaining the supreme goal — a communist society.

The right to work in the USSR is guaranteed — unemployment does not exist. Socialism has fundamentally altered the character and meaning of work. The socialist principle "from each according to his ability, to each according to his work" has made work the only source and measure of well-being, the basic criterion of one's social standing. Work became the main area in which one uses his abilities and exercises his freedom, the foundation for new moral qualities.

In a developed socialist society, the right to work is increasingly tied to the right to education, to obtaining a trade or profession, to the continuous improvement of one's qualifications.

Social rights of Soviet people are becoming more comprehensive every year. This refers above all to security in old age and also in the event of sickness and disability or loss of breadwinner. Social rights are backed by the social consumption funds which are growing fast (28-30 per cent up by the end of 1980). Families with many children or in the lower-paid groups benefit most from these funds. Various benefits and privileges for women, young people, pensioners and invalids are growing steadily. Approximately 40 million people benefited from increa-

sed pensions, grants and stipends over the past five years. The right to personal property, the rights associated with housing, the right to adequate daily services, to assistance in bringing up children, etc., are constantly consolidated and expanded in a developed socialist society.

Massive housing construction alters the life of millions. Since 1966, almost 110 million people moved into new flats or had their housing conditions improved. Between 10 and 11 million people will move to new apartments every year.

The cultural rights of Soviet people are also very extensive: the right to education, to benefit from science, technology and culture as a whole, the right to participate in the country's cultural life and in cultural exchanges, the freedom of all kinds of scientific, technological and artistic activity, etc. There is universal compulsory ten-year education in the USSR, in itself a great gain; the opportunity to obtain a trade, a profession and to raise one's qualifications is ensured. The possibilities for the people to benefit from culture and develop their talent are greatly expanded. It is enough to mention that in 1974, 4.2 million inventors and rationalizers submitted 4,960,000 proposals.

As socialist society matures and advances to its higher stage — communism — the people become more and more involved in managing the affairs of the state, individually, on the scale of their collectives and the country as a whole. A Soviet person's right to manage public affairs is real, and is exercised through freely elected representatives or directly.

There is an all-embracing organization of the people, organs of true democracy — the Soviets of Working People's Deputies, elected by the people by direct ballot. More than 50 per cent of the deputies to the Supreme Soviet of the USSR and to the Supreme Soviets of the Union and Autonomous Republics are workers and peasants. The percentage is even higher in the local Soviets, which have a total of 2.2 million deputies. Almost half the deputies are women, and one-third, people under 30. More than 100 nationalities are represented on local Soviets.

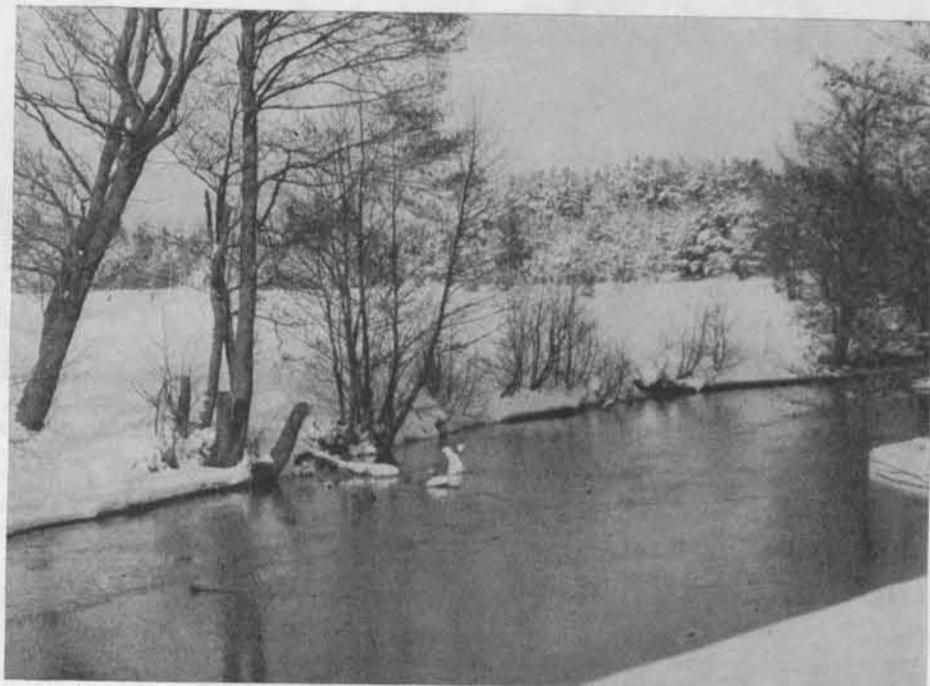
There are almost 30 million Soviet citizens who do volunteer work for the Soviets. Nine million people in elected public control organs check on the work of various economic and government administration units, combating red tape and negligence.

Democracy in production is extensive. The people take part in managing production through general meetings, trade unions, public control organs and in other forms. There are standing production conferences with more than six million members, two-thirds of them workers. These conferences elaborate production and social development plans, discuss production management, how to improve working and living conditions, etc. More than one million suggestions from these conferences were introduced last year alone.

Soviet people discuss draft laws, major decisions of the Communist Party and state authorities and make their own suggestions. The draft of the CPSU Central Committee for the 25th Congress of the Party, "Guidelines for the Development of the National Economy of the USSR for 1976-1980", was discussed by the entire country: 7,600,000 people spoke and more than one million suggestions were made.

Democracy and self-government in Soviet society are unthinkable without guarantees of the basic political rights and freedoms: freedom of speech, freedom of the press, freedom of assembly and rallies, etc.

The Soviet people's individual freedoms, their life, health and honour are protected by all means at the command of the state.

After snow-fall.

Photo by A. GLINSKY.

SOVIET AGRICULTURE: RESERVES OF GROWTH

By Lev VOSKRESENSKY,
APN commentator

The success of the opening year of the current five-year plan (1976-1980) attained, which is of special importance, despite unfavourable climatic conditions of the past season has reaffirmed that the programme of Soviet agricultural development is based on taking into consideration the real opportunities and reserves of the growth.

It may be said that each of the main factors of the intensification of production has been put into play this year. Which factors are meant here?

THE TECHNICAL RE-EQUIPMENT OF AGRICULTURE

In 1976-1980 the collective and state farms will get 1.9 million new tractors, 1.35 million lorries and over half a million grain harvesters. The first vehicles have already been delivered to the countryside, and this has yielded good results.

Thanks to new facilities, Soviet farmers could in a short time resow the fields suffered last winter, when a considerable portion of winter crops froze out. The harvesters of the new generation — the Kolos, the Niva and the Sibiryak — which are not inferior to the best foreign grain harvesters, as far as their performance is concerned, made it possible to quickly carry out the harvesting campaign. Heavy showers and the early snow did not inflict any considerable damage on our agriculture: we gathered in a good harvest of cereals, which are the key crops cultivated in the USSR. This harvest is close to the 1973 all-time record (222.5 million tons) and perhaps will surpass it, the final total will be announced in a few days.

The harvesting of raw cotton, the most valuable industrial crop, will in all probability top the 8-million-ton mark, which took place only once in the history of our country — in 1974.

THE EFFECT OF LAND-IMPROVEMENT

Over the five years the capital investments in land-improvement will be more than 40,000 million roubles. Such a sum was spent on land-reclamation for the past ten years. It is universally recognized that world practice has not known such a scope of land-reclamation. In 1976-1980 five million hectares will be irrigated and 4.7 million hectares drained. In addition, about 38 million hectares of pastures will be watered.

This is one of the major reserves of the stable growth of the farm output in the USSR, a guarantee of high harvests in any weather conditions.

Occupying about eight per cent of the ploughland and the area under crops, fields on improved lands now account for about one-fourth of the output of the collective and state farms, and in 1980 they will yield one-third of the Soviet farm output.

PLUS AGRO-CHEMISTRY

It now sounds as an anecdote, but at the beginning of this century, when farmers on Western Europe and in the United States had already appreciated the

merits of mineral fertilizers in practice, Timiryazev, the famous Russian scientist, had to explain to his peasants-compatriots that saltpetre should be introduced in the soil in order to increase the crop capacity and not in order to make the grain salty. At that time the Russian peasants did not hear of chemistry.

Even in 1965 the USSR chemical industry, one of the junior branches of Soviet industry, could provide our agriculture with only 27 million tons of artificial fertilizers. In the past five-year plan period (1971-1975) the USSR has taken the first place in the world for the output of mineral fertilizers. Last year the Soviet farms received 75 million tons and in 1980 they will receive 120 million tons of mineral fertilizers, including valuable chemical fodder additives.

It has been figured out that the use of artificial fertilizers ensures 50 per cent of the increment of the crop capacity.

The chemicalization of agriculture along with the land-improvement and the wide application of scientific achievements, in the first place, selection, is the most reliable means for raising the farming standards, for creating a high agro-background, as specialists put it.

THE SPECIALIZATION

Successful socio-economic experiments performed in recent years in various areas of the USSR, particularly in Moldavia, where the collective farms built, through pooling their funds, industrialized livestock farms and complexes for fattening of cattle have shown that the concentration of production in large specialized farms makes it possible to rapidly raise its effectiveness.

In the first place, this concerns livestock farming, the most labour consuming and important branch of agriculture, which gives the most valuable food whose production is now below the requirements.

The past season has shown that there is a real possibility of increasing the livestock and poultry populations, to improve the productivity of livestock farming and hence to obtain in 1976-1980 more meat, milk and eggs than was expected at the beginning of the year when the five-year programme for the development of agriculture was mapped out.

This, to my mind, is the most important result of 1976. The acceleration of the growth rates of agriculture backed up by annually increasing investments in the agricultural sector (for five years they will exceed 170,000 million roubles) will make it possible, in the long run, to improve the nutrition structure of the population faster, more consistently and without slumps. The growth of the well-being of the people is the main social guideline of the Soviet economic programme.

Вялікі Пушкін назваў перакладчыкаў паштовымі коньмі асветы. Гэтае ўладабленне не страціла свайго глыбокага сэнсу і ў наш час. Сапраўды, мастацкі пераклад — гэта рухаючая сіла асветы, культуры і прагрэсу ў міжнародным маштабе.

Надаўна Мінск наведала вялікая група замежных пісьменнікаў — удзельнікаў IV Міжнароднай сустрэчы перакладчыкаў савецкай літаратуры, якая праходзіла ў Маскве. Гэты прыезд яшчэ раз засведчыў рост аўтарытэту і папулярнасці беларускай савецкай літаратуры ва ўсім свеце, умацаваў нашы даўнія і сталыя сувязі, даў нам новых прыхільнікаў і сяброў.

Сярод гасцей былі літаратары з братніх сацыялістычных краін Румыніі, Балгарыі, Чэхаславакіі і Югаславіі, а таксама з Грэцыі, Італіі, Іспаніі і Сірыі.

Па прыездзе госці агледзелі Мінск, яго выдатныя мясціны і новабудовы, пабывалі на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі Беларусі, у ДOME-музеі і з'ездзе РСДРП і ў Літаратурным музеі Янкі Купалы. А потым прыйшлі ў Дом літаратара, каб прыняць удзел у гутарцы за «круглым сталом».

НА ЗДЫМКУ: замежныя госці і беларускія пісьменнікі ў час гутаркі ў ДOME літаратара.

Фота В. ХАРЧАНКІ.

«АРБИТА» — КЛУБ ІНТЭРНАЦЫЯНАЛЬНЫ

Рукі ў сяброўскім поціску на фоне зямнога шара — такая эмблема мінскага гарадскога інтэрнацыянальнага клуба «Арбіта». Беларускія студэнты, маладыя рабочыя звыкла бачаць яе на запрашалных білетах на мітынгі салядарнасці, фестывалі, інтэрнацыянальныя вечары, тыдні дружбы. Ва ўсіх мерапрыемствах клуба побач з савецкімі юнакамі і дзяўчатамі самы актыўны ўдзел прымаюць пасланцы многіх краін Еўропы, Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі, якія вучацца ў Мінску.

Клуб працуе ў Палацы культуры тэкстыльшчыкаў. На некалькі дзён штомесяц канцэртная і танцавальная залы, пляцоўкі для выставак, памяшканні для калектываў мастацкай самадзейнасці запаўняюць члены клуба «Арбіта». Утульна ўладкоўваюцца, адчуваюць сябе гаспадарамі.

Студэнты знаёмяць равеснікаў з Савецкага Саюза і іншых дзяржаў са звычаямі і праблемамі сваёй краіны, абменьваюцца думкамі, абмяркоўваюць актуальныя пытанні сучаснасці. Нацыянальныя мелодыі і рытмы, гукі незнаёмых моў, стракатаць адзін аднаго — ад традыцыйнага народнага да апошняга «крыку» моды — адразу звяртаюць увагу новых наведвальнікаў. А тыя, хто ходзіць сюды часта, ужо ведаюць, што з кожным госцем можна пагаварыць на рускай мове, што замежныя студэнты — члены клуба «Арбіта» — горада цікавіцца савецкай рэчаіснасцю, імкнучыся як мага глыбей пазнаць наш лад жыцця, любячы параўноўваць і запамінаць лепшае.

Так, пасланцы В'етнама часта арганізуюць экскурсіі на мінскія прадпрыемствы для азнаямлення з вытворчым працэсам, праводзяць сустрэчы з ветэранамі працы, ударнікамі пяцігодка, камсамольскімі актывам. Яны не раз удзельнічалі ў рабоце камсамольскіх канферэнцый камвольнага камбіната, былі на ўрачыстых сходах, занятках гурткаў палітычнай асветы, маладзёжных вечарах. Многія з іх проста ў цэхах выступалі перад камвольшчыкамі з расказами аб гераічнай барацьбе свайго народа, аб аднаўленні разбуранай вайной гаспадаркі, аб пераўтварэннях, якія адбываюцца на роднай зямлі.

Дванаццацігадовы вопыт сумеснай работы маладых тэкстыльшчыкаў і студэнтаў з В'етнама стаў своеасаблівай базай інтэрнацыянальнага клуба. І хоць «Арбіта» існуе ўсяго год, на яе рахунок нямала цікавых спраў. Тут пастаянна працуюць гарадскія кіналекторы для замежных навучэнцаў. Пасланцы чатырох кантынентаў знаёмліліся на яго занятках з гістарычным шляхам Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, з жыццём і дзейнасцю У. І. Леніна, з дасягненнямі нашай краіны ў галіне эканомікі, навукі, культуры.

Сёлетні кіналекторый прысвечаны шасцідзесяцігоддзю Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Мова мастацтва блізка і даступная кожнаму. Таму мы мяркуюем, што ўвасоблены ў кіно вобраз правадыра рэвалюцыі У. І. Леніна і герояў першых пяцігодка лепш запомніцца нашым гасцям.

Вялікай папулярнасцю карыстаюцца сустрэчы з вядомымі людзьмі, якія арганізуюць інтэрклуб. Яго гасцямі былі дэлегат XXV з'езда КПСС намеснік міністра прамысловыга будаўніцтва БССР Ю. Пуцілаў, замежныя студэнты, якія навучаюцца ў Маскве, Ленінградзе і Кіеве, акцёры мінскіх тэатраў.

У планах клуба «Арбіта» на бліжэйшы час намечана знаёмства з вучонымі і паэтамі, пісьменнікамі і кінематографістамі, тыдні дружбы, інтэрнацыянальныя вечары і канцэрты. Усё гэта, несумненна, дапаможа замежным юнакам і дзяўчатам бліжэй пазнацца з савецкай рэчаіснасцю, з дасягненнямі нашага народа, паспрыяе ўмацаванню дружбы моладзі Беларусі і іншых краін свету.

А. ЮЗАФОВІЧ,
адказны сакратар Мінскага гарадскога Савета
па справах замежных навучэнцаў.

МАЛАДОСЦЬ НАШАЙ ЛІТАРАТУРЫ

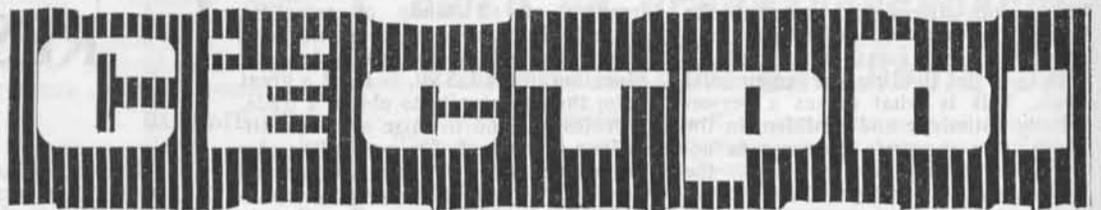
10 снежня ў ДOME творчасці імя Якуба Коласа (Каралішчавічы) пачаў работу рэспубліканскі семінар маладых літаратараў. На гэты семінар запрошана моладзь з усёй Беларусі — паэты, празаікі, крытыкі — усяго 35 чалавек. Сярод іх — рабочыя і калгаснікі, журналісты і настаўнікі, студэнты. Маладыя літаратары праслухаюць лекцыі аб дасягненнях народнай гаспадаркі Беларусі, навукова-тэхнічнай рэвалюцыі, аб літаратурным працэсе, тэндэнцыях развіцця сучаснай беларускай прозы і паэзіі, пісьменніцкім майстэрстве. На семінары абдуцца творчыя гутаркі з вядучымі пісьменнікамі нашай рэспублікі, сустрэчы з галоўнымі рэдактарамі газеты «Літаратура і мастацтва» і часопіса «Маладосць». Майстры мастацкага слова падзяляцца сваімі думкамі пра творчасць маладых.

Удзельнікі семінара выступяць на літаратурным вечары ў Беларускім інстытуце механізацыі сельскай гаспадаркі, прымуць удзел у рабоце пленума СП БССР, прысвечанага творчасці маладых пісьменнікаў, які адбудзецца 17 снежня.

КАЛІ пранізілі вецер позняй восені вольна нясецца па апустелых палях, калі гурты залацістай саломы зверху цягнуць і насцярожліва слухаюць пошум недалёкага гаю, калі заледзянелая трава раніцамі звонка і лёгка хрумсціць пад нагамі — яшчэ і тады льнаводкі не адпачываюць. Падлічаны цэнтнеры льнасемя з гектара, але не падлічаны льносаломка і льнотраста, і на прыёмачным пункце прыёмшчыцы будуць прыдзірліва пе-

І працуюць жа сёстры! Абедзве звеняць, абедзве — па лёну. За сінім полымем лёну, якім так захапляюцца песні, столькі ж амаль чалавечага напружання, колькі за паветранымі піруэтамі балерыны... Ордэн Леніна і Кастрычніцкай Рэвалюцыі ў Жэні і «Знак Пашаны» ў малодшай, апроч пашаны і гонару, якім абкружаны сёстры, дадае ім часамі і ноткі драматызму, таму што і ўвага, і пільнасць да іхняй работы — выключныя. Прыёмшчыцы правяралі іх лён асабліва прыдзірліва: «Раз ордэны

падпарадкоўваюцца якому наш прашчур выводзіў на сценах пяхоры абрысы бізонаў, а нападгалодны Ван Гог да знямогі гібеў над «Вінаграднікамі ў Арлі»... Вялікі Гегель, гаворачы аб творчасці як аб тым, што належыць прыродзе, персімістычна сцвярджаў: «Ніякі змест, ніякая форма ўжо болей непасрэдна не сугучны з задушэннасцю, з прыродай, з неўсвядомленай субстанцыяльнай існасцю мастака». І прадракаў гібель мастацтва. Раздумваючы над гэтым тэзісам, свядомасць убірае ў сябе

раглядаць карычнева-шэрыя сцябліны. Тады, калі маразы ўдараць у сярэбраныя бубны і нізкія хмары сыпануць жмені калючага, дробнага сіверу — наступае прыезд. І тады можна спакойна гаспадарыць у хаце, і хвіліны нібы расцягваюцца, слабее іх няёмковы абруч, што летам не дае забыць пра яго ні днём, ні ноччу, і асабліва ўтульным здаецца суботні клуб, дзе старанна дзяўчына-масавік разам з вясковай моладдзю падрыхтавала які канцэрт ці лекцыю. Можна падумаць і глядзячы, як дзеці рытуюць урокі, а муж садзіцца ля тэлевізара, адчуць ціхае заспакаенне, якое, мабыць, прыходзіць да байца пасля доўгага, цяжкага пераходу. Адступае заўсёдна зацягасць да працы, з якой пачынаецца і заканчваецца кожны летні дзень, але рукі звыкла просяць работы, і звыкла ім трымаць чаўнок ці сучыць кудзель, пакуль гаспадыня слухае, як спявае Барыс Штокалаў... Няма патрэбы ў зрэбніне, але ёсць патрэба ў нечым большым, чым проста ладзіць жытло і засцілаць стол абрусам, ложка — поцілкаю; ёсць неабходнасць душы выказаць сябе — у гэтай поцілцы, у абрусе... У песні.

О, як спяваюць сёстры! Нізкі, уладны голас старэйшай — Жэні — вядзе песню пра маці, якая абярнулася ззяюлай, каб даляць да сына, а высокі, свавольны — Галін — забірае мелодыю, уносіць яе на вышні трагізм, ад якога ў слухачоў зацінаюцца сэрцы, а галасы пераплятаюцца, зліваюцца, так што ўрэшце сама песня вядзе за сабой выканаўцаў...

О, як майструюць сёстры! Каларовыя поцілкі, не падобныя адна на другую, раўніва касавурацца на суседак, калі, раскінуўшы іх па хаце, сёстры разбіраюць іх вартасці. Блакітныя, ружовыя, зялёныя расліны, пеўні, півоні, васількі пераліваюцца шаўковымі нітамі, а лянныя сувоі трывала заключаюць у свае чатырохкутнікі легкадумнасць арнаменту. Абрусы тапырацца кутасамі, падобнымі да вусатых ячменных каласоў, а лянныя ж ручнікі ўсё пахнуць медунцовымі росамі, на якіх іх выбельвалі калісьці...

маеце — трэба, каб усё часна было».

А яно і сапраўды часна — і зацягасць у працы, і пачуццё абавязку, і той сялянскі гонар. Добра, занадта добра ведаюць цану хлеба. Ніколі не плылі па волі абставін, а ішлі на суперак жыццю, абাপіраючыся на ўласную волю, — асабліва старэйшая, Яўгенія Рыгораўна. Галіна заўсёды адчувала сястрынскі клопат — не, хутчэй мацярынскі, таму што з чатырох гадоў была ёй Жэні і за сястру, і за маці. І Галі, і яшчэ тром братам. У маладосці, глядзячы на ружовашчоку, вясёлую дзяўчыну, часта ўспамінала Жэні, як у дзень мацярынскіх хаўтур праз халодную хату ішла чатырохгадовая Галія, прасілася на рукі, бо боўныя ногі яе былі пачырванелыя і скалелыя ад сцюжы... Галія — заўсёды клопат Жэнінай маладосці! Галодныя пасляваенныя гады клаліся на плечы старэйшай, працавала, працавала... Зарабляла на працядні, завіхалася па гаспадарцы, начамі сядзела за кроснамі, каб са зрэбніны пашыць дзеціям кашулі. Вялікую самаахваракасць падзвігам не лічыла; узнагародай прыходзілі дні, калі браты адзі за адным заканчвалі школу, калі першы раз пайшла на вечарынку Галія, што з худзенькага, маўклівага падлетка на дзіва хутка вясёлай стала з вялікімі карымі вачыма сталай дзяўчынай.

Яны вельмі падобныя, сёстры. Цёмнавалосыя, яснавокія. Толькі ў Жэні пасмы ўжо з прыкметнай сівайшай ды твар больш задуманні. Крыху журботны, нібы яна ўслухоўваецца ў нешта, адной ёй вядомае. Спрадвечнай сялянскай мудрасцю, павялічанай вопытам і развагай, адчувае яна зямлю, і не раз здзіўіўся аграном, адкуль ведае яна існы, да якіх ён гадамі даходзіў у інстытуце: калі лелей пачаць сябу, колькі дадаць падкормкі. Урэшце, ніхто не вучыў і ткацтву. Сама намацвала, глядзячы на чужыя работы, тонкую сугучнасць нітоў і асновы, колераў і адценняў. Глядзячы, як выходзіць з-пад яе пальцаў мяккая лянная нітка, думаеш пра тое, што ніколі не пераставала пульсаваць у народзе празрыстая крыніца творчасці, што не згасне магутны імпульс,

зграбную постаць Галіны Грэцка, схіленую над кроснамі, напружаны позірк даследчыка, з якім яна ўглядаецца ў перапляценне нітоў...

Яны жывуць у розных вёсках, але Навасёлкі ад Бабыніч — рукою падаць, дакладней, прайсці каля кіламетра па жоўта-зялёнаму, прыхопленаму карычневым полю, дзе шлях адзначаны старымі пахлымі вярбінамі. І Навасёлкі, і Бабынічы ўваходзяць у калгас «Перамога» Слонімскага раёна, што на Гродзеншчыне, і ў кожнай з іх не адна Галіна ці Яўгенія ў вольны час схіляюцца над кроснамі, каб пасля з гонарам паказаць суседцы новы ручнік, які аздабляе кут, або пахваліцца абрусам, які надае хаце адценне святочнасці і хараства... А хаты ў сясцёр вельмі падобныя, амаль гэтак жа, як і яны самі, ад чаго па калгасе гавораць пра іх у стылі амаль казачным: «Яны — і волас у волас, і голас у голас». Калі ж чатыры гады назад прызначалі звенняў па лёну ўслед за старэйшай Галія, ёй давалася працай даказаць, што не хаваецца яна за аўтарытэт Яўгеніі, што сама можа працаваць не горш за сястру, за якой цягнулася, ад якой вучылася. Усяму вучылася: і дабыні, і сціпласці, і сумленнасці. Толькі вось вясёласці не вучылася — урадзілася такою — спявачкай, вясёлухай, якая пасля самай напружанай работы можа аж да ранняй сядзець над узорам, што палюбіўся, або пайсці ў клуб і, глядзячы на маладых дзяўчат, закружыцца ў агнявой польцы, ды так, што сценам, здаецца, цесна...

«Волас у волас, голас у голас»... Яно і праўда. Але галасы ў сясцёр маюць і розніцу: у Жэні больш клопату, больш грамадскіх нагузак. І сяброўкі толькі дзівацца часам, глядзячы, як упэўнена вядзе яна партыйны сход, з якой рашучасцю адстойвае сваю думку, — дзівацца: і калі пасля навучыцца?

...Пералічваюць вартасці дзюх сясцёр можна і далей. Не ў гэтым справе. Галоўнае — яны сапраўдныя гаспадыні сваёй зямлі — шчодрой, добрай, таленавітай...

Вольга ІПАТАВА.

« ПЕСНЯРЫ » І ПЕСНІ

СЁННЯ — ТУРНЭ ПА АМЕРЫЦЫ

У гэтыя дні ў адзеле грамзапісу любога музычнага магазіна краіны можна пачуць, як нехта спытае без усялякай надзеі: «Песняроў» часам няма?» Усесаюзная студыя «Мелодыя» выпусціла новы вялікі дыск з песнямі беларускага ансамбля. Літаральна за некалькі дзён тыраж быў поўнаасцю раскуплены. Ды не ўсім пашанцавала. А да гэтага апошняга дыску тыражы іх пласцінак толькі ў нашай краіне дасягнулі ўжо 10 мільёнаў экзemplараў. Некалькі разоў на дзень можна пачуць песні ў іх выкананні па радыё і тэлебачанні, група Мулявіна ўжо аб'ездзіла ўвесь Саветскі Саюз, а дзе-нідзе пабывала двойчы і тройчы.

І вось «Песняры» ў гастролі па Амерыцы.

Відаць, гэтага трэба было чакаць. Сёлета ў студзені «Песняры» прымалі ўдзел у музычным кірмашы ў Канах. Яны выканалі толькі шэсць нумароў сваёй праграмы, і адразу ж атрымалі мноства запрашэнняў — у Італію, Вялікабрытанію, Партугалію. Адзін амерыканскі імпрэсарыю прапанаваў ім нават адразу пасля Кан паехаць у турнэ па ЗША.

Многія нашы землякі са Злучаных Штатаў Амерыкі маюць пласцінкі «Песняроў», якія яны атрымалі як сувеніры ў памяць аб наведванні Радзімы. Зараз у іх з'явілася магчымасць яшчэ раз сустрэцца з папулярнейшым у наша краіне ансамблем.

СЕМ ГАДОЎ НАЗАД

Сем гадоў назад яшчэ даводзілася ўпрошваць пыхлівых меламанаў-знаўцаў схадзіць на першыя канцэрты «Лявонаў» (так у самым пачатку называлася група Мулявіна). Дзе там! Хто такія «Лявоны», калі ўвесь свет носіць на вуснах імёны чатырох хлопцаў з Ліверпуля, вядомых пад назвай «Бітлз», хаця гэта быў апошні год іх сумеснага існавання...

Але ў Мулявіна шмат цяжарнага прызнання ў публіцы, ён не задаволіўся дасягнутым.

Колькі вядомых заходніх калектываў, здабыўшы шумную славу, былі потым забыты сваімі паклоннікамі, бо спыняліся на той прыступцы, дзе іх гэта слава заставала. Пачаўшы з просценых, ледзь ускладнёных мелодый «Касіў Ясь канюшыну» і «Ручнікі», якія пасля «Песняроў» зноў заспявалі ў кожным беларускім доме, група перайшла да буйных аранжыровак на матывы і тэмы народных песень. Адначасова яе рэпертуар папаўняўся арыгінальнымі творамі, аўтарамі якіх былі кампазітар Ігар Лучанок і Уладзімір Мулявін.

Паступова «Песняры» заваявалі прызнанне і музыказнаўцаў. Зараз яны ўжо на наступным этапе, калі іншаму слухачу даводзіцца «расці», каб зразумець твор. Так, напрыклад, здарылася з вялікай кампазіцыяй на тэму вядомай «Перапёлачкі». Прыблізна за пятнаццаць мінут яе гучанне зала стамлялася, размагнічалася, губляла тую ўвагу і настрой, з якімі слухала ранейшыя творы. Але «Песняры» не выкінулі з рэпертуару гэтую кампазіцыюна складаную рэч. Ад канцэрта да канцэрта зала ўспрымала яе больш ажыўлена. Прайшло больш года і... потым ні адзін канцэрт ужо не абыходзіўся без «Перапёлачкі».

Але адносіны да «Песняроў» у савецкай публіцы не аднолькавыя. І справа не ва ўзросце слухачоў, тут якраз наадварот: сярод паклоннікаў групы і стары, і малы, але ёсць і такія, хто аб'якаваў да творчасці ансамбля, а іншыя нават супраць «песняроўскай» манеры. Толькі такіх — няшмат, а вось гарахчы аматараў выканаўчага стылю і песень беларускага ансамбля — значна больш. Дзе б ні выступалі «Песняры» — у Сібіры, Прыбалтыцы, Азербайджане, Польшчы, ГДР ці яшчэ дзе — поўны поспех! А на конт тых, хто «не ўспрымае», можна сказаць: кожная сапраўдная з'ява мастацтва мае як прыхільнікаў, так і праціўнікаў. Калі ж яна падабаецца ўсім, узнікае сумненне ў яе мастацкай вартасці.

ХТО ЁСЦЬ ХТО

Уладзімір Мулявін — сёння беларускі кампазітар, заслужаны артыст рэспублікі, пачынаў з выкладчыка дзіцячай музычнай школы на Гомельшчыне. На службе ў

арміі пасябраваў на падставе агульнай мары яшчэ з трыма — Лявонам Тышко, Уладзімірам Місевичам і Валерыем Яшкіным: усе думалі аб стварэнні групы, якая б выконвала народныя песні ў апрацоўцы. Пасля дэмабілізацыі ўзяліся за справу. Хутка з'явіўся пяты — ударнік Аляксандр Дзямешка. Цяпер яны самыя старэйшыя ў ансамблі — першапачынальнікі. Потым «знайшлі» Леаніда Барткевіча — архітэктара па адукацыі, які спяваў у самадзейнай біт-групе «Залатыя яблыкі». З Валогдскага вучылішча прыйшоў да «Песняроў» Уладзімір Нікалаеў — музыкант-універсал, які іграе на ўсіх амаль інструментах у групе, да таго ж — выдатны мім. Чым складанейшым становіўся рэпертуар ансамбля, тым больш расшыраўся яго састаў. Рэжым, драматычным голасам Анатоля Кашапарова папоўнілася вакальная частка «Песняроў», аркестровая — скрыпкай Чэслава Паплаўскага і раялем Анатоля Гілевіча.

Усе «песняры» — выканаўцы высокай музычнай культуры, улюбёныя ў беларускую народную песню, якую яны нясуць па свеце. Неаспрэчны майстэрства і аўтарытэт Уладзіміра Мулявіна, але работа над новым творам — справа калектывная, такі ўжо іх стыль. Круты год — гастролі, канцэрты, і кожны дзень — абавязковая рэпетыцыя на 5-6 гадзін. Адзін месяц адпачынку — у дарозе па Беларусі: за песнямі. Без усяго гэтага, лічыць Мулявін, не было б «Песняроў».

ДА ПЫТАННЯ АБ ЖАНРЫ

І што б там ні казалі, «Песняры» — група ў стылі «рок», які нарадзіўся на пачатку 50-х гадоў. Але стварыўшы «рок», заходнія музыканты нічога гэтым новага не адкрылі, бо яшчэ ў мінулым стагоддзі рускі кампазітар Рымскі-Корсакаў прыйшоў да рашэння, што «галоўнае ў музыцы — рытм і толькі ён адзін!» Вось гэтае гіпербалічнае панаванне рытму і ёсць аснова новай музычнай плыні. Але хутка і яна пачала драбніцца. З'явіліся новыя напрамкі, якія выцкалі з «рока», з прымясцямі чаго-небудзь яшчэ. Узяўшы за манеру «рок», а ў

Перад гастролі ў Амерыку «Песняры» прыйшлі да помніка Янку Купалу ў скверы па-над Свіслаччу.

аснову паклаўшы народны мелас, музыканты стварылі напрамак, які назвалі «фолк» — народны.

Першай савецкай групай, якая пайшла ў гэтым напрамку, і сталі «Песняры». Але Мулявін адкінуў існаваўшыя да гэтага на захадзе шаблоны адносна падобных груп. Ён увёў у ансамбль скрыпачныя, духавыя і шмат народных інструментаў. Але не дзеля экзотыкі і наміналу, так сказаць, сельскага побыту, а каб гэтыя інструменты запоўнілі тую прастору ў музыцы, якую не можа запоўніць ніякі іншы інструмент. «І на скрыпцы можна сыграць, як на балалайцы, — не раз тлумачыў Мулявін. — Ёсць у нас такі жартоўны момант у праграме. Але калі ў руках бандура, то трэба на ёй іграць, як на бандуры!»

Шмат вядома замежных ансамбляў, якія працавалі з народнай песняй у манеры «рок». Праз год-другі мы забывалі іх назвы. Не наўмысна: яны «паміралі» ў той самы момант, калі нараджаліся. Беручы песенны фальклор за аснову, яны не пакідалі на ім «жывога месца». «Песняры» аднесліся да народнай песні ашчаджона. Мулявін, будучы таленавітым кампазітарам, зразумеў, што ў меласе крыюцца невычэрпныя магчымасці самавыяўлення. Не трэба народную песню ўдасканаліваць, трэба толькі даць ёй поўнаасцю раскрыцца. А для таго, каб народжаная стагоддзі назад мелодыя кранула за душу сучасніка, для гэтага і патрэбны такія трапяткі, крыху нервовы рытм дваццатага стагоддзя.

Ад песень да балад, ад балад да музычных кампазіцый, ад іх — да оперы. Балады Мулявіна на словы Аркадзя Куляшова аб чатырох заложніках і камсамольскім білеце былі новым крокам у пошуках развіцця сваёй манеры. Адкрыліся большыя магчымасці для ўласнай кампазітарскай творчасці, пашырыліся рамкі твора. Але засталася тая абавязковая прысутнасць нацыянальнага меласу, якая з'яўляецца жы-

ватворнай крыніцай для ансамбля.

Кампазіцыя на тэму «Перапёлачкі» адкрыла «Песнярам» шлях да буйных музычных форм, такіх як «Песня пра долю».

« ПЕСНЯРЫ » АДЫХОДЗЯЦЬ АД ПЕСНІ

Літаральна такімі загаловамі прэсцілі старонкі нашага друку, калі «Песняры» павезлі ў новыя гастролі па Саветскаму Саюзу «Песню пра долю» — оперу-прытчу, так вызначылі яе жанр самі музыканты. Аўтарам лібрэта і рэжысёрам-пастаноўшчыкам «Долю» стаў «песняр» Валерыя Яшкін, які пасля заканчэння рэжысёрскага факультэта тэатральнага інстытута ў Маскве зноў вярнуўся ў ансамбль.

Напісаная на раннія вершы Янкі Купалы, опера з новай сілай раскрыла кампазітарскія здольнасці Мулявіна і выканаўчыя — «Песняроў». У драматычнай яе музыцы ўвасоблена гаротнае мінулае мужыка-беларуса, яго нескаронасць і імкненне да лепшай долі.

Музыказнаўцы і крытыкі занепаколіся: няўжо ансамбль канчаткова перайшоў да буйных форм? Але дарэмна. І зноў загучала добрая «песняроўская» песня. Ігар Лучанок, большасць твораў якога напісана менавіта для групы Мулявіна, здзіўіў сваёй новай работай. Узляўшы ўрываў з паэмы Максіма Багдановіча «Вераніка», ён стварыў мяккую, легуценную песню-элегію, не падобную на яго ранейшыя творы.

Не вярта было хвалявацца: «Песняры» і без песні? — гэтага проста нельга ўявіць! Не важна, у якіх формах яны будуць тварыць — буйных ці малых — галоўнае, каб засталася па-ранейшаму «Песнярамі», якіх мы любім за іх непаўторнае мастацтва.

Алесь ГАЗРОН.

Заслужаны артыст рэспублікі, мастацкі кіраўнік ансамбля — Уладзімір МУЛЯВІН.

БАТАНІЧНЫЯ САДЫ БЕЛАРУСІ

Батанічныя сады — спецыяльныя навукова-даследчыя і навукова-асветныя ўстановы. Яны займаюцца фарміраваннем калекцый і ўсебаковым вывучэннем разнастайных раслін з мэтай распаўсюджвання іх у сельскай і лясной гаспадарцы, прымянення ў медыцыне, харчовай прамысловасці і г. д.

На тэрыторыі Беларусі першы батанічны сад быў закладзены ў 1775 годзе ў Гродна і праіснаваў усяго пяць гадоў.

У 1903—1907 гадах спрабавалі заснаваць батанічны

сад пры Горацкім сельскагаспадарчым інстытуце. Тут паспяхова працаваў на працягу некалькіх гадоў інтрадукцыйны гадавальнік.

Прыкладна ў 1890—1900 гадах выдатным батанікам-энтузіястам прафесарам В. Адамавым у мястэчку Вялікія Лётцы (былой Віцебскай губерні) быў створаны батанічны сад, у якім налічвалася каля 340 відаў розных раслін.

Значную ролю ў справе інтрадукцыі раслін у БССР адыгрывае Цэнтральны батанічны сад АН БССР, засна-

ваны ў 1931—1932 гадах. Асабліва інтэнсіўныя работы па інтрадукцыі карысных раслін пачаліся ў пасляваенны перыяд і найбольш актыўна праводзіцца ўжо каля дваццаці гадоў пад кіраўніцтвам прафесара Н. Смольскага. Сёння ў дэндрарыі налічваецца да 1400 відаў і форм драўнінных раслін. Фонд арнаментальных раслін складаецца з 5,5 тысячы відаў і сартоў. Для масавага практычнага вырошчвання спецыялісты рэкамендавалі 540 відаў і гатункаў кветак, дрэў, хмызнякоў.

Г. МАРГАЙЛІК.

Стаяць дубы-асілікі на Лагойшчыне...

Фота Я. КАЗЮЛІ.

„МАТРОШКА“

Нядаўна ў Мінску пад такой назвай адкрыўся самы вялікі ў горадзе магазін для дзяцей. За дзень тут прадаюць да трох тысяч розных цацак. У гандлёвых залах яго перад пакупнікамі прадстае казачна цікавае, надзвычайна багатае царства цацак, быццам на радасць людзям адкрываецца яркая драўляная матрошка, дорачы з кожнай новай лялькай па сюрпрызу.

У магазіне вельмі весела. Галоўныя ж пакупнікі тут — дзеці. Адно радуюцца толькі што набытаму, другія — таму, што выбар цацкі яшчэ наперадзе.

Але ў магазін прыходзяць не толькі дзеці. Вось ужо, бадай, з паўгадзіны не можа адысці ад прылаўка немаладая жанчына. Выбірае падарунак унучцы. «Ну, што, трапіла ў палон да цацак!» — жартуе, падышоўшы, муж.

У магазіне некалькі секцый. Там, дзе стаяць мяккія

цацкі, сустрэнеш герояў любімых мультыплікацыйных фільмаў: вушастага Чабурашку, зусім нязлоснага воўка з «Мульціка» «Ну, погоди!». А на ніжняй паліцы, прытуліўшыся адзін да аднаго, быццам аб нечым дамаўляючыся, сядзіць леў Кларанс і малпачка Джудзі з амерыканскага кінафільма «Дактары».

У аддзеле настольных гульняў дзеці і бацькі падоўгу перабіраюць прыгожыя, ярка пафарбаваныя каробкі. Такія гульні не толькі забаўляюць малых, але і развіваюць у іх назіральнасць, вучаць лічыць і чытаць, рыхтуюць да заняткаў у школе.

...Па рэйках чыгункі бягуць вагончыкі маленькага поезда, ззяючы рознакаляровымі агнямі, рухаецца экскаватар, пераадольвае перашкоды лунаход. Гэта аддзел заводных і электрамеханічных цацак.

Тоўпяцца юныя пакупнікі каля навагодніх упрыгажэнняў: скоры ж Новы год. Ча-

го тут толькі няма, каб зрабіць любімае свята дзяцей яшчэ прыгажэйшым! Зазіхаецца на навагодніх ёлках купленыя ў «Матрошцы» электрычныя гірлянды, загарачца бенгальскія агні, а танцуючых абсыпле канфэці, аплятуць хвалістыя стужкі серпанціну.

Дзеці любяць цацкі. Для аднаго гэта неспраўднёная ракета стане першым крокам да касмадрома, з якога ён адправіцца да зорак. Дзяўчынка, якая старанна перавязвае ляльку, вынайдзе лякарства, што дапаможа людзям перамагчы хваробу. А, можа, усё будзе зусім не так. Няхай сабе! Проста дабрата, чуласць, імкненне да ведаў, умненне бачыць прыгажосць — усё, што мы так цнім у чалавеку, часта пачынаецца з іх, з цацак.

В. ЧАРКАСАВА.

НА ЗДЫМКАХ: магазін «Матрошка»; у гандлёвай зале.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

гумар

— Доктар, што мне рабіць, я вельмі прыбавіў у вазе за апошні час.

— Паспрабуйце больш рухацца, гер Кушке.

— Я і так хаджу на работу пешшу.

— Гэта вельмі маленькая фізічная нагрузка. Паспрабуйце ездзіць на работу на аўтобусе ў гадзіны пік.

— Вось вам боты, якія вы заказвалі для вашай новай палярнай экспедыцыі, містэр Томпсан. Спадзяюся, вы былі задаволены ботамі, якія я зрабіў для вашай мінулай паездкі?

— Так, зусім. Гэта былі лепшыя боты, якія я калі-небудзь еў у час палярнай экспедыцыі.

ДЖОНС: — Добры вечар, стары. Я зайшоў за парасонам, які ты пазычыў у мяне на мінулым тыдні.

БРАУН: — Вельмі шкада, стары, але я пазычыў яго свайму прыяцелю. Ён табе вельмі патрэбен?

ДЖОНС: — Не, але хлопец, у якога я яго ўзяў, кажа, што гаспадар яго патрабуе.

СПОРТ

ПЕРАМОЖНЫЯ РАПІРЫ

«Савецкі рапірыст Аляксандр Раманькоў паказаў сябе сапраўдным байцом. Ён упэўнена ішоў да перамогі» — так піша аб выступленні 23-гадовага студэнта з Мінска на традыцыйным міжнародным турніры па фехтаванні венская газета «Вінер цайтунг». Экс-чэмпіён свету, сярэбраны прызёр Алімпіяды, чэмпіён Аўстрыі мінулага года не прайграў ні аднаго бою. На думку спецыялістаў, Раманькоў з яго непаўторнай манерай вядзення бою — адзін з мацнейшых майстроў фехтавання на рапірах.

У спаборніцтвах жанчын па-за канкурэнцыяй была ўладальніца бронзавай узнагароды Манрэалы рапірыстка з Мінска Алена Бялова. На яе рахунку таксама пяць перамог.

У турніры, які праводзіўся ў 26-ы раз, выступілі спартсмены васьмі краін.

СПАБОРНІЧАЮЦЬ ПЛЫЎЦЫ

На блакітных дарожках харкаўскага Палаца воднага спорту мацнейшыя плыўцы краіны разыгрываюць Кубак СССР. У плаванні на 200 метраў на спіне лепшы вынік паказаў спартсмен з Магілёва Іван Мікалуцкі. Другое месца ў заплыве брасам на 50 метраў заняла мінчанка Людміла Брэхавая.

ТУРНІР ДЗЮДАІСТАЎ

У IV усеаюзным турніры дзюдаістаў на прыз імя Героя Савецкага Саюза В. Казлова, які праходзіў у Мінску, удзельнічала каля 300 барцоў з многіх гарадоў краіны. Пяць залатых медалёў з шасці дасталіся беларускім спартсменам.

НОВЫ ЧЭМПІён

На прайшоўшым у Ленінградзе першынстве СССР па скачках у вадзе наш зямляк мінчанін Уладзімір Алейнік заваяваў тытул мацнейшага ў спаборніцтвах на вышыцы.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 1796.